

Välkommen till
Nyhetsbrev nr 13-2017
från Kalle Eriksson och Bjäreförlaget

Midsommardans med hö och hässjor som närmaste "åskådare".

Vinjettbilden ovan

med midsommardans och med höet i hässjorna som närmaste granne har jag **inte** tagit. Det är någon bekant som fotat. Jag minns inte vem. Genom det här brevet får jag kanske veta. Möjligen har bilden någon anknytning till Östra Karups-området. Hör av dig om du vet något.

Vinjettbilden nedan

har jag tagit vid midsommarfirandet i Kattvik – för några år sedan...

Jag passar på att redan nu tillönska en

angenäm och trevlig midsommar 2017.

Midsommar i Kattvik.

Så är det sommar....

Skolornas läsår är avslutat. Eleverna har rusat ut till det hägrande sommarlovet. En del med studentmössa på huvudet.

Åtminstone på grundskolenivå har den givna psalmen sjungits. Här tar jag den i den ursprungliga tappningen av "Een sommarvisa"

*Then blomstertid nu kommer
Medh lust och fågring stoor
Nu nalkas liufve Sommer
Tå gräs och örter groor
Then blida Sool uppvärmer
Alt hwad haar warit dödt
Tå hon oss skrider närmar
Blir thet på nyo födt.*

*The fagra blomsterängiar
Och åkerns ädla säd
The grönskans örtesängar
Och alla gröna trädh
De skola oss påminna
Guds godhets rikedom
Att wij Guds nådh besinna
Som räcker året om*

Inför den efterlängtrade sommarledigheten kan följande underfundiga dikt av Alf Henriksson kunna passa in (särskilt i början av juni):

*Var glad min själ åt vad du har
Nu har du hundra sommardar
och detta är den första
När solens lopp sin ände tar
Då har du nittionio kvar
Och någon blir den största
Giv noga akt på var du står
I morgon blir med ens igår.
Det går så fort att vandra
Lägg märke till vad du får
är hundra sommardagar per år
I morgon är den andra!*

I midsommarens tecken

går det här Nyhetsbrevet – av naturliga skäl. Midsommar – en helg som har extra stor plats i hjärta och sinne hos oss nordbor. Ännu större plats hade denna helg hos våra förfäder. Inte underligt. På den tiden levde människorna närmre naturen. Var direkt beroende av den. Det utvecklades såväl trosföreställningar som diverse skrock. Naturen gavs övermänskliga krafter. Exempel: det där med daggen i gräset...

Inför midsommar

Midsommar med all den härlighet vi drömt om under den långa vintern. Ljusa nätter, Naturen i sin mest bedårande skepnad. Fågelsång. Doft av nyslaget hö. Gökens rop. Nypotatis med dill och gräslök, sill och gräddfil...

De poetiska alstren står som spön i backen.

*Fagra små blommor
där bjuda till dans
Kom hjärtans fröjd!
Vill du så binder jag
åt dig en krans....*

*På tusenstämmiga accorder buren
Midsommarsolen sjönk i nattens sköt
Ett mystiskt språk jag hörde i naturen.
Nio blommor bröt*

En som har besjungit den nordiska sommaren

särskilt skönt är Evert Taube. Han hade förmågan att med sina ord få oss att kunna se de förföriska sommarbilderna.

När jag arbetade med min bok NÄRA HAVET trivs jag bäst var jag flera gånger frestad att låna lite poesi av Evert. För att hålla mig till regelverket begränsade jag lånet till två rader. Ord som dessa kommer ofta för mig när jag vandrar på Bjäres stränder:

Kom ut till stränderna de ödsligt sköna, Med slån och hagtorn, böjda djupt av storm

Med gamla båtvrak som har mulnat gröna. Men än, i brustna skrov, bär vägens form

En helt annan form

när det gäller att besjunga midsommaren på har Gabriel Jönsson i sin sång om potatis, sill, gräslök och fil.

*Jag har min stuga, i drömmen belägen
Ett jordstycke kantat av häcken vid vägen
Där odlar jag sådana ting som man äter
Där sätter jag tidiga sommarpotäter.*

*Jag kupar dem ömt vid en smekande sunnan
Sen byter jag lake på sillen i tunnan
Ty sill är ett sovel, som alltid tillhör
Mitt väntande bord med potatisprimörer*

*När bordet står dukat, ur stugan jag hastar
att skära ur gräslöken saftiga kvastar
Och pris vare åskans gud som beträdde
min källares rum och gav surnande grädde.*

Midsommarnatten var magisk.

Midsommar i gångna tider var en högtid med magi. Under midsommarnatten var diverse krafter i omlopp. Det gällde att utnyttja dessa krafter till sin egen fördel. Midsommarnattens dag gav övermänskliga hälsoeffekter. Därav föreställningen att under denna natt rulla sig naken i daggvått gräs. Gör man detta på en gravkulle ger det extra mycket kraft.

Därför kära läsare: här på bjärehalvön bjuds vi ju på goda möjligheter att rulla oss i daggvått gräs på en gravkulle. Bronsåldershögarna står tätt....

Vi kan alltså tacka bronsålderns bjärebor som skapade goda möjligheter för oss att bli starka och friska.....

Daggen gav kraft åt brödet.

Den magiska kraften i midsommarnattens dag försökte man utnyttja på många sätt. Ett sätt var att insamla dagg och ge det åt det bröd som man höll på att baka. Åt man sedan detta bröd hade man fått både kraft i arm och mod i barm....

Ett annat sätt var att släpa sängens lakan i det daggvåta gräset. Det gav särskild kraft.....

Blommande ormbunkar

När du ändå är ute och rullar dig i gräset under denna natt kan du passa på att kolla, om ormbunkarna blommar. Jovisst. Blommande ormbunkar var en av detta natts magiska företeelser.

Som du ser är det mycket du skall hinna med under din vistelse ute i naturen.

Extra jobbigt i Västmanland

Var tacksam att du inte bor i Västmanland. Där gällde föreställningen att det inte räckte med att plocka sju sorters blommor (eller var det nio...??) Man fick bara plocka en blomma på varje äng. Mellan varje äng skulle man ta sig över en gårdsgård.

Fetknoppen avslöjade din framtid

Fetknoppen, som vid den här årstiden förgyller så många av bjärestränderna, hade särskilda egenskaper. Den kunde bl.a. avslöja framtiden.

Så här gick det till på den tiden det begav sig: man tog två exemplar av växten. Fäste dessa nära varandra under takbjälken. Sedan gällde det bara att vänta och se. Vissnade blommorna var det en signal om döden. Växte de bort från varandra blev det inget bröllop. Bröllop blev det däremot om de båda plantorna drog sig mot varandra.

”Tråda dansen vid talrika eldar...”

Jag nämnde att midsommaren spelade ännu större roll för människorna under gångna tider. Om detta kan vi läsa i vad Olaus Magnus en gång skrev i en skildring av svenskt midsommarfirande:

När nu omsider alla skogar, ängar och fält stå i grönska och blom, vid denna tid då solen genomgår Kräftans tecken, det är på den heliga Johannes Döparens afton, en dag som redan de gamle firade med utomordentliga festligheter och jämväl lärt och bjudit sina efterkommande att högtidlighålla, plägar allt folk utan åtskillnad till kön och ålder samlas i skaror på städernas torg eller ute på det fria fältet för att där glättigt tråda dansen vid skenet av talrika eldar, som över allt tändas.

Under dansen plägar man sjunga visor om forntida, som frejdade kvinnor sjöng till evärdlig berömmelse utfört av nitälskan för kyskhetens bevarande”

Dueller med nidvisor

Det har skrivits mycket om gamla tiders midommarfirande. Jag måste välja.

Valet faller på Helge Ljungbergs bok "Våra högtider". Han tar bl.a. upp företeelser som nog är ganska okända i vår tid. Företeelser som inte har enbart positiva sidor.

Jag låter Ljungberg berätta:

Allt detta sjunges på melodier som gått i arv från fädernas tid till spel av cittror, omväxlande med pipor.

Därjämte pläga ock tärnorna efter sina mödrars lärdom till strängospel kväda om de många stora fel, till vilka de äkta männen göra sig skyldiga, såsom tärningsspel, slagsmål på krogen, flärd i klädedräkt, umgängelse med narrar samt ständig onykterhet och fylleri.

Men i gengäld veta ock fyndiga ynglingar att sjunga om lata, falska, obändiga, pratsjuka, skvalleraktiga, fåfängliga och trolösa kvinnor, som pucklade på varandra med nid-ord. Man sjöng om och häcklade också "trolösa borgare, knipsluga hantverkare, kringflackande krämare, dorska sjömän, oredliga bönder, illfundiga förrädare, inställsamma lismare och giriga och grymma fogdar.

Vad var syftet med nidvisorerna?

Olaus Magnus gör en mycket positiv tolkning av dessa visors syfte, nämligen "att den späda ungdomen må komma till insikt om hur hög och lysande dygden är, samt att lära att vandra i de godas fotspår, men avsky och taga sig till vara för dåliga exempel."

Han avrundar också skildringen av dessa visor med ett kapitel om "skamliga sångers övervinnande."

Min boklåda

Boktitel	Ord, pris	Rea-på-rea-pris
Så blev Båstad tennis med omvärlden	225	60
Vår bjärehistoria i bild	350	70
Bilder av ett sekel i Bjäre.	Slutsåld	
Bjärebör berättar om Bjäre	Slutsåld	
Strövtåg i Bjäres historia	330	70
På räls över Hallandsås under 130 år.	Slutsåld	
NÄRA HAVET trivs jag bäst	330	Ny

Än är det inte för sent.

I tidigare Nyhetsbrev har jag satt ut 10 juni som stoppdatum för att hämta ut förbeställda böcker. Till dig som missat detta kan jag ge dessa tröstens ord: Det finns exemplar kvar av **NÄRA HAVET**. Hör av dig om du vill hämta eller få boken hemskickad.

Du har också möjlighet att köpa boken i bokhandel i Båstad, Laholm och Ängelholm, i VKIF:s Loppisbutik i V. Karup, Turistbyrå i Torekov, ICA-butiken i Torekov och hos Restaurang Hovs Hallar.

Är du med och firar midsommar i Ramsjöstrand under midsommardagen kan du passa på att skaffa boken där.

Utvandringen från Bjäre

är en del av Bjäres historia som alltid har intresserat mig på ett speciellt sätt. Jag tror att det började redan när jag var barn. Det kom brev från våra släktingar i Amerika. Någon gång kunde det hända att det låg en dollarsedel tillsammans med brevet i kuvertet. Ännu mera spännande blev det, när det kom paket från Amerika. Innehållet var spännande. Det var när de första fartygen efter 2:a världskrigets slut 1945 kunde trafikera världshaven och frakta varor. Det var den eran som visförfattaren uttryckte i "Det har kommit en båt med bananer....".

Paket med spännande innehåll

Åter till amerika-paketet: Innehåll. Ananas, bananer och andra sydfruktar. Spännande. Exotiskt.

Vi som var födda på -30-talet hade aldrig sett en banan. Vi var sex syskon som nu skulle dela. Bananen skars – under noggrann kontroll - i lika stora delar till var och en.

Intresset för utvandrarerna

fick extra näring när jag stiftade bekantskap med Vilhelm Mobergs mästerverk, eposet *Utvandrarerna, Invandrarerna, Nybyggarna* och Sista brevet till Sverige. För mig är detta epos just ett mästerverk, vare sig jag tar på mig de skönlitterära glasögonen eller de "historiska".

När jag 1965 blev redaktör för årsboken Bjärebygden

fanns även bland allmänheten ett stort intresse för ämnet utvandrarerna. Det var naturligt att välja ämnet *Utvandringen från Bjäre* som tema för årsboken. Det innebar att jag fick anledning att tränga ytterligare på djupet i det här ämnet.

I arbetet med årsboken hade jag många duktiga medarbetare. De fanns i samtliga bjäresocknar. De grävde i kyrkoarkiven. Det innebar, att vi kunde få fram siffror på omfattningen av utvandringen från varje bjäresocken under åren 1850-1930 .

Nu kan jag fördjupa mig ytterligare i ämnet.

Just i detta ögonblick har jag blivit varse att jag kan fortsätta att lära mig mer om utvandrarerna – i det här fallet från Småland . Jag har just fått i min hand den nyutkomna boken "*En man som hetade Glader*", skriven av Bodil Stefansson i Torekov.

Boken är en historisk dokumentär

om de första småländska utvandrarerna. De valde samma trakt att bosätta sig i som Mobergs Kristina och Karl Oskar, dvs trakten kring sjön Ki Chi Saga. Navet i berättelsen är Anders Peter Gladet och hans fru, Elin Svendsdotter från Ljuder.

Boken är resultatet av 10 års arbete i ämnet. Jag ser fram mot spännande läsoplevelser och ökad kunskap i ämnet. Tack!

Lars Roos hjälpte oss att minnas.

I söndags hade jag anledning att minnas tillbaka - bl.a. de unika musikupplevelser som den långa raden i Birgit Nilsson-konserter i V. Karups kyrka utgjorde. Jag hade blivit ombedd att i Birgit Nilsson Museum medverka i ett program med pianisten Lars Roos under titeln "Mina år med Birgit Nilsson". (Det handlade alltså om Lars Roos år med Birgit....)

Min uppgift var att ställa frågorna. Lars Roos berättade – och gjorde det på sitt som vanligt mycket charmerande sätt.

Till sist: Glöm nu inte

vad du har att göra under midsommarnatten:

- Kolla de blommande ormbunkarna
- Rulla dig naken i det daggvåta gräset – helst på en forntida gravkulle
- Samla dagg som du kan förstärka degen med när du bakar
- Hoppa över gårdsgårdar. Plocka blommor och lägg under huvudkudden. Tänk på att du inte får yttra ett ord från det att du lagt blommorna på plats under kudden och fram tills du somnat.

När du nu har förberett dig inför allt detta återstår för mig bara att tillönska dig en riktigt

skön midsommar

Kalle

Kalle Eriksson
Bjäreförlaget
Hallavaravägen 102
269 91 Båstad

Tel. 0431-365332